

Canon IV. Illi, qui suas uxores dimiserunt et alias acceperunt, suas recuperent, si vivae fuerint et alienas dimittant. Et nisi hoc fecerint, sint ita excommunicati tam incesti quam isti, ut nullus christianorum eis ave dicat etc.

Canon VII. A presbytero usque ad subdiaconum, si uxorem duxerint aut concubinam retinuerint, de clero exeant et omne beneficium ecclesiasticum perdant et cum laicis in ecclesia maneant. Quod si inobedientes fuerint, sententiam de incestis incurrant.

Nullum scilicet habebatur coniugium illorum sicut et incestorum. Cf. en. IV. Conc. Trecensis.

EX CONCILIO ROTOMAGENSI

AN. 1072.

Canon XIV. Nuptiae non in occulto fiant neve post prandium: sed sponsus et sponsa ieiuni a sacerdote ieiuno in monasterie benedicantur: et antequam copulentur, progenies utrorumque diligenter inquiratur, et si infra septimam generationem aliqua consanguinitas inventa fuerit et si aliquis eorum dimissus fuerit, non coniungantur. Sacerdos, qui contra hoc fecerit, deponatur.

Cf. decretum ex Benedicti Levitae Collectione ad an. 845.

Canon XVI. Interdictum est ne aliquis, qui vivente sua uxore de adulterio calumniatus fuerat, post mortem illius, unquam de qua calumniatus fuit, accipiat. Multa enim mala inde evenerunt: nam plurimi hac de causa suas interfecerunt.

Cf. en. XL Conc. Triburiensis an. 895.

Canon XVII. Nullus cuius uxor velata fuerit, ipsa vivente, unquam aliam accipiat.

Canon XVIII. Si uxor viri, qui peregre profectus fuerit, alii viro nupserit, quousque prioris mortis certitudinem habeat, excommunicatur usque ad dignam satisfactionem.

Cf. responsum XVIII Stephani II ad an. 754.

EX CANONIBUS QUIBUSDAM

QUI SINE TITULO SEQUUNTUR POST CANONES
CONCILII ROTOMAGENSIS. AN. 1074.

Canon VII. Coniugio copulati et divortium postulantes propter impossibilitatem coeundi, iudicio probent se non posse opus illud coniugii efficere, nec se facientes aliquo modo ad hanc impossibilitatem pervenisse (*h. e. eam procurasse*).

EX CONCILIO LONDONIENSI

PRAESIDENTE LANFRANCO CANTUARIENSI. AN. 1075.

Capitulum VI. Ex decretis Gregorii maioris nec non et iunioris, ut nullus de propria cognatione vel uxoris defunctae seu quam cognatus habuit, uxorem accipiat quoadusque parentela ex alterutra parte ad septimum gradum perveniat.

EX CONCILIO GERUNDENSI

PRAESIDENTE LEGATO APOSTOLICAE SEDIS. AN. 1078.

Canon VIII. In consanguinitate coniuncti, nisi digna satisfactione separentur, separati ab Ecclesia et Corpore Christi maneant.

EX EPISTOLA GREGORII VII.

AD EPISCOPOS ASTENSEM TAURINENSEM ET AQUENSEM.
AN. 1079.

Pervenit ad nos quod Bonifacius marchio, germanus Manfredi et Anselmi nuper interemptorum, eiusdem Anselmi desponsatam conatur sibi in coniugium copulare. Quod quam sit flagitii plenum, quam a christianae religionis legibus alienum, nemo qui sacros canones novit, potest ambigere.

Impedimentum honestatis publicae ex sponsalibus lex civilis statuerat vel suaserat. Instit. L. I. Tit. X. §. 9... Constat nec sponsam filii nurum esse, nec patris sponsam novercam esse, rectius tamen et iure facturos eos, qui ab huiusmodi nuptiis abstinnerint... Hoc impedimentum recepit et ampliavit Ecclesia. Proinde Gregorius canones sacros citat, Hoc tamen impedimentum ex sponsalibus quidam Benedictus papa non agnovit cuius responsum affertur in Collectione canonum, quae est Appendix ad Conc. Lateranense III. (v. inf.) si tamen authenticum est illud responsum.

EX CONCILIO IULIOBONENSI

CELEBRATO A GUILLELMO ANGLORUM REGE CUM EPISCOPIS
ET PROCERIBUS NORMANNIAE. AN. 1080.

Canon II. De his, qui de parentela sua uxores tenent et uxores parentum suorum, episcopi canonicam iustitiam exsequantur. Rex enim nullum inde sustinet vel tuetur: sed potius episcopos adiuvando admonet ut lex Dei firmiter teneatur.

Iudicium de causis matrimonialibus ad Ecclesiam spectat. Cf. respons. s. c. Alexandri II.

EX CONCILIO BENEVENTANO, PRAESIDENTE URBANO II.

AN. 1091.

Canon IV. A die septuagesimae usque in octavas Pentecostes (*al.* in octavam Paschae) vel a die Domini Adventus usque in octavam Epiphaniae matrimonia nullo modo contrahantur.

Cf. en. III. Concilii Salegnstadiensis an. 1022 et en. LII. Laodicenum.

EX CONCILIO TROIANO, PRAESIDENTE URBANO II.

AN. 1093.

Cum de quibusdam infra consanguinitatis lineam copulatis actum fuisset, tandem consentientibus omnibus hoc super eis capitulum promulgatum est.

Episcopi, quorum dioecesani sunt, eos usque in Pentecostem trina advocacione convenient. Tunc si duo viri vel tres consanguinitatem iure iurando firmaverint, vel ipsi forte confessi fuerint, coniugia dissolvantur. Si vero neutrum contigerit, episcopi eos per baptismum Christi, per fidem Christi, per Christi iudicium, in vera obedientia obtestentur quatenus palam faciant utrum se, sicut fama est, consanguineos recognoscant. Si negaverint, sibi ipsis reliquendi sunt, ita tamen ut si aliud in conscientia habeant, se a liminibus ecclesiae, a Corpore et sanguine Domini, a fidelium communione noverint segregatos, atque infames effectos, donec ab incesti facinore desistant. Si se iudicio episcoporum segregaverint (*scilicet post incestam unionem*), si iuvenes sunt alia matrimonia contrahere non prohibeantur.

Cf. responsa Nicolai I. quoad huius decreti postremam partem.

EX CONCILIO SZABOLCHENSI

IN HUNGARIA. AN. 1092.

Caput I. Bigamos presbyteros et diaconos et viduarum vel repudiatarum maritos iubemus separari et peracta poenitentia ad ordinem suum reverti. Et qui noluerint illicita coniugia dimittere, secundum instituta canonis debeant degradari. Separatas autem feminas parentibus reddi iubemus suis et quia non erant legitimae, si voluerint, liceat eis maritari.

Cum feminae dicantur non legitimae, patet sermonem esse de iis quae post ordines susceptos acceptae fuerint. Appellantes ergo bigamos agunt Patres de iis presbyteris et diaconis, qui bis coniugium iniverint et alterum saltem post ordinationem statuunt nullum esse coniugium: de

priore vero aliquid oeconomice decernunt ep. III. Cf. quae dicemus sub ep. III.

Caput II. Si quis presbyter ancillam suam uxoris in locum sibi associaverit, venundetur (*ancilla*) et pretium eius ad episcopum transferatur.

Caput III. Presbyteris, qui prima et legitima duxere coniugia, indulgentia ad tempus detur propter vinculum pacis et unitatem Spiritus sancti (*ne Ecclesiae scilicet tranquillitas turbetur*), quousque nobis in hoc Domini Apostolici paternitas consilietur.

Vel sermo est de coniugio contracto ante ordines susceptos, cuius usus conceditur donec consulta Romana sedes responsum dederit, vel de coniugio contracto post ordinationem, in quo manere permittuntur presbyteri usque dum Romana Sedes quid agendum sit decreverit. Cum hoc alterum sit nimis abnorme, censeo canonem accipiendum priore modo, cum praesertim id proprietas verborum suadeat, nihilque occurrat huic interpretationi repugnans. Sane Patres talia coniugia appellant absolute absque ulla dubitationis significatione *legitima coniugia*; et coniugia post ordinationem contracta, etsi prima non appellassent absque haesitatione legitima, cum ipsi quoque dubitarent an presbyteris usus coniugii liceret, ut liquet ex hoc ipso canone. In primo quidem canone illegitimae vocantur nuptiae presbyteri et diaconi tum secundae tum cum viduis aut repudiatis, ut proinde ille presbyter qui post ordinationem prima vice cum virgine a nullo reiecta nuberet, sanctioni illius canonis non subiaceret. Quocirca videri posset hunc esse casum, quem Patres en. III attingunt. At satis evidens est id non esse necessarium nam saltem eadem ratione dici poterit Patres loqui de unico coniugio ante ordinationem inito et postea perdurante: etenim et hic casus non attingitur in can. I.

EX CONCILIO NEMAUSENSI, CUI PRAEFUIT URBANUS II.

AN. 1096.

Canon XIII. Puellulae usque ad duodecim annos non nubant.

EX CONCILIO LONDONIENSI CELEBRATO AB ANSELMO.

AN. 1102.

Canon XXII. Fides inter virum et mulierem, occulte et sine testibus de coniugio data, si ab alterutro negata fuerit, irrita habeatur.

Canon XXIV. Ne cognati usque ad septimam generationem copulentur vel copulati simul permaneant.

Idem Anselmus in epistola (l. 3. epist. 158.) an nuptiae consanguineorum sint vetitae et cur, rationem hanc reddit huius prohibitionis. Posito nimirum quod lex nostra sit caritas, quae quo latius divisa dif-

funditur, tanto uberius dividendi remanet et augetur, subdit: « statuit igitur christiana religio, ut terminis consanguinitatis secundum sanctorum Patrum et canonum decreta usque ad sextum gradum (cf. quae dedimus ex Petro Damiano ad an. 1065) ex omni parte pertinentibus, ad caritatem conservandam suus natalis sufficiat affectus, quem violare etiam apud barbaros nefas ducitur. Ubi vero ille deficit, ibi demum ad caritatem religandam ne subducat se, adnectendum esse vinculum coniugale ad prolongandos terminos hereditatis nostrae, quae est ipsa caritas ».

EX CONCILIO TOLOSANO, PRAESIDENTE CALLIXTO II.

AN. 1119.

Canon III. Eos qui religionis speciem simulant (*petrobrusiani*) Dominici Corporis et Sanguinis sacramentum, puerorum baptisma, sacerdotium et ceteros ecclesiasticos ordines et legitimarum damnant foedera nuptiarum, tamquam haereticos ab Ecclesia Dei pellimus et damnamus et per potestates exteras coerceri praecipimus.

EX CONCILIO LATERANENSI I. OECUMENICO

AN. 1123.

Canon V. Coniunctiones consanguineorum fieri prohibemus, quoniam eas et divinae et seculi prohibent leges. Leges enim divinae hoc agentes et eos, qui ex eis prodeunt; non solum eiiciunt, sed maledictos appellant: leges vero seculi infames tales eos vocant et ab hereditate repellunt: Nos itaque Patres nostros sequentes infamia eos notamus et infames esse censemus.

Canon XXI. Presbyteris, diaconibus, subdiaconibus et monachis concubinas habere seu matrimonia contrahere penitus interdiximus: contracta quoque matrimonia ab huiusmodi personis disiungi et personas ad poenitentiam debere redigi, iuxta sacrorum canonum definitionem iudicamus.

Vides Patres huius oecumenici Concilii appellare canones praecedentes non rem novam statuere. Cf. en. VII. Conc. Gerundensis et IV. Trecentis ibique citatos. Certe huc spectabant decreta Pontificum seculi XI, praesertim Gregorii VII contra clericos concubinarios, qui ideo sic vocabantur, quod impares essent nuptiis legitimis contrahendis. Quamvis ergo in hoc Concilio I Lateranensi et clarius quoque in II lex universalis lata sit irritans has nuptias, ea tamen simpliciter nova non erat. Hinc patet quam inepte dictum fuerit quod Bonifacius VIII votum castitatis in ordinatione emissum nuptias nullas reddere primus asseruit (Ex Syllabo Pii IX prop. 72.). Nam 1° multo ante Bonifacium nuptiae Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum et Subdiaconorum nullae erant ex Ecclesiae constitutione: 2° quod probabilius Sanchezio videtur (Lib. VII, D. 27,

n. 10), haec obligatio continentiae erat et est ex voto vel expresso vel tacito in ipsa susceptione ordinis; quod Ecclesia ordini annexit: 3° quamvis vero quis ordinem libere suscipiens votum nollet actu emitte, nihilominus ad continentiam obligaretur, eiusque sequentes nuptiae nullae forent. Haec ante Bonifacium quoque valebant. Cuius ergo rei auctor est Bonifacius! Ipse primus authentice declaravit quod « voti sollemnitas ex sola constitutione Ecclesiae est inventa (C. un. de voto in 6°) ». Quo principio supposito idem Pontifex ad quaestionem ipsi propositam, *quodnam nempe votum debeat dici sollemne ac ad dirimendum matrimonium efficax*, respondet (ibid.) « illud solum votum debere dici sollemne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod sollemnizatum fuerit per susceptionem sacri ordinis aut per professionem expressam vel tacitam factam alicui de religionibus per Sedem Apostolicam approbatis » qua in responsione non affirmatur primo nec primo conditur ius impediendi huius dirimentis nuptias eorum qui sint talibus abstricti votis, sed affirmatur tantum haec vota sola quoad effectum dirimendi sequens matrimonium esse sollemnia. Haec autem omnia in ea propositione inepte confunduntur.

EX CONCILIO LONDONIENSI

PRAESIDENTE LEGATO APOSTOLICAE SEDIS. AN. 1125.

Canon XVI. Inter consanguineos seu affinitate coniunctos usque ad septimam generationem matrimonia contrahi prohibemus: si qui vero tales coniuncti fuerint, separentur.

EX CONCILIO LATERANENSI II. OECUMENICO

AN. 1139.

Canon VII. Statuimus quatenus episcopi, presbyteri, diaconi subdiaconi, regulares canonici et monachi atque conversi professi, qui sanctum transgredientes propositum, uxores sibi copulare praesumpserint, separentur. Huiusmodi namque copulationem, quam contra ecclesiasticam regulam constat esse contractam, matrimonium non esse censemus. Qui etiam ab invicem separati pro tantis excessibus dignam poenitentiam agant.

Canon VIII. Idipsum quoque de sanctimonialibus feminis, si, quod absit, nubere tentaverint, observari decernimus.

Cf. can. XXI. Conc. Lateran. I. Idem duo praedicti canones instaurati in Conc. Rhemensi an. 1148 ab Eugenio III. en. XVII.

Canon XVII. Coniunctiones consanguineorum omnino fieri prohibemus. Huiusmodi namque incestum, qui iam fere stimulante humani generis inimico, in usum versus est, ss. Patrum statuta et

sacrosancta Dei detestatur Ecclesia. Leges etiam seculi de tali contubernio natos et infames pronuntiant, et ab hereditate repellunt.

Cf. en. praeced. Syn. Lateranensis. Idem canon in Conc. Claromontano an. 1130 et in Rhemensi ab eodem Innocentio constitutus fuerat, forte etiam in Conc. Arvernensi, quod anno praecedente idem Pontifex habuit.

Porro auctoritas legum secularium et haec et in Conc. Later. I. ad suadendum affertur non tanquam fons iuris, quod ex Patrum et Ecclesiae statutis dependet.

Canon XXIII. Eos autem, qui religiositatis speciem simulantes, Dominici corporis et sanguinis sacramentum, baptisma puerorum, sacerdotium et ceteros ecclesiasticos ordines et legitime damnant foedera nuptiarum, tamquam haereticos ab Ecclesia Dei pellimus et damnamus et per potestates exteras coerceri praecipimus.

Cf. en. III. Conc. Tolosani sub Callixto II.

EX CONCILIO CASSILIENSI

IN HIBERNIA PRAESIDENTE LEGATO APOSTOLICO
AN. 1172.

Canon I. Statutum est quod universi fideles per Hiberniam constituti, repudiato cognatorum et affinium contubernio, legitima contrahant matrimonia et observent.

EX CONCILIO ABRINCATENSI

IN NORMANDIA PRAESIDENTIBUS LEGATIS APOST. SEDIS
AN. 1172.

Canon X. Vir ad religionem non transeat, uxore in seculo remanente, vel e converso, nisi ambo vacandi operibus carnis tempus excesserint.

EX CONCILIO LONDONIENSI

AN. 1175.

Canon XVIII. Nullus fidelis, cuiuscumque conditionis sit, occulte nuptias faciat, sed benedictione a sacerdote accepta publice nubat in Domino.

Canon XIX. Ubi non est consensus utriusque non est coniugium. Ergo qui pueris dant puellas in cunabulis, nihil faciunt, nisi uterque puerorum, postquam venerint ad tempus discretionis, consentiat. Huius ergo decreti auctoritate inhibemus ne de cetero aliqui, quorum uterque vel alter ad aetatem legibus constitutam non pervenit, coniungantur, nisi forte aliquando, urgente necessitate interveniente, pro bono pacis coniunctio talis toleretur.

EX DECRETO LUCII III.

EDITO IN CONCILIO VERONENSI AN. 1184.

Universos, qui de Sacramento Corporis et Sanguinis D. N. I. C. vel de baptismo seu peccatorum remissione aut de matrimonio vel de reliquis ecclesiasticis sacramentis aliter sentire aut docere non metuant quam sacrosancta romana ecclesia praedicat et observat... vinculo perpetui anathematis innodamus.

Cf. en. XXIII. Conc. Lateranensis II.

EX COLLECTIONE DECRETORUM

SS. PONTIFICUM QUORUM MAXIMA PARS ALEXANDRO III ADSCRIBITUR
QUAE COLLECTIO ID CIRCO APPENDICIS INSTAR SUBDI SOLET
CONCILIO LATERANENSI III.

Est collectio ignoti auctoris, facta, ut censet probabiliter Mansi aetate Innocentii III. (cf. Mansi in Miscellaneis Baluzii Tom. III. p. 367), quae iam anno 1212 erat in usu. Cf. Hefele op. cit. §. 646. Quaedam praecipua capita solum afferemus.

Ex titulo de Coniugatis et Sponsis.

Caput I. (*Alexander III ad Archiep. Salernitanum*) Post consensum legitimum de praesenti, licitum est alteri, altero etiam repugnante, monasterium eligere, sicut quidam sancti de nuptiis vocati fuerunt, dummodo inter eos carnis commixtio non intervenerit. Et alteri remanenti, si commonitus servare noluerit continentiam, licitum esse videtur ut ad secunda vota transire possit. Quia cum non fuissent una caro effecti, potest unus ad Dominum transire et alter in seculo remanere.

Caput VI. (*Idem ad Archiepiscopos Strigoniensem et Coloniensem*) Coniugatus in monasterium converti desiderans suscipi prohibetur, nisi uxor illius similiter convertatur. Nam cum unum utriusque corpus post coniugii copulationem sit factum, incongruum est partem converti et partem in seculo remanere.

Ex titulo de Sponsalibus et Matrimonio.

Caput I. (*Idem Abbati sancti Albani*) A canonibus habetur ut nullus copuletur matrimonio quod prius polluerat adulterio, et illi maxime, cui fidem dederat uxore sua vivente, vel quae machinata est in mortem uxoris.

Caput III. (*Idem ad Epis. Vigiliensem*) Si puellam infra duodecimum annum aliquis desponsaverit, antequam ad annos matrimonio aptos ambo pervenerint, non possunt a pactione nuptiali recedere et ad aliud matrimonium convolare.

Caput IV. (*Idem ibid.*) Sponsam alterius, si est aetati nubili proxima, nullus consanguineorum aliquando potest matrimonio copulare.

Caput VIII. (*Idem epist. ad Episcop. Salernitanum*) Si legitimus consensus... interveniat de praesenti ita quod unus aliam in suum mutuo consensu verbis expressis recipiat, utrumque dicendo: ego te recipio in meam et ego te in meum, sive sit iuramentum sive non, non licet mulieri alii nubere: et si nupserit et fuerit carnalis copula subsecuta, ab eo separari debet et ut ad primum redeat ecclesiastica districtione compelli: quamvis alii aliter sentiant, aliter etiam a quibusdam praedecessoribus nostris sit aliquando iudicatum.

Ex titulo de coniugendis filiis ante vel post compaternitatem genitis.

Caput I. (*Idem ibid.*) Tolerabilius nobis videtur ut filii vel filiae etiam post compaternitatem geniti simul possint copulari, praeter illam personam, per quam compaternitas contrahitur.

Ex titulo de Sponsalibus secundo.

Caput IV. (*Idem ad Episc. Lucensem*) Sicut simplex votum matrimonium impedit contrahendum, sed non dirimit contractum, ita sine professione et priorum renuntiatione, habitus susceptio ne contrahatur impedit, sed consummatum nequaquam dissolvit.

Caput VIII. (*Adscriptum Hadriano IV ad Eberhardum Salsburgensem*) Iuxta verbum Apostoli in Christo Iesu nec liber, nec servus est qui a sacramentis ecclesiasticis sit amovendus. Ita quoque inter servos matrimonia nullatenus debent prohiberi et si dominis invitatis et contradicentibus contracta fuerint, nulla ratione propter hoc sunt ecclesiastico iure dissolvenda: debita tamen et consueta servitia non ex hoc minus sunt propriis dominis exhibenda.

Cf. en. XXX. Conc. Cabilonensis II. an. 813.

EX SYNODICIS CONSTITUTIONIBUS ODNIS

EPISCOPI PARIENSIS. AN. 1198.

Decretum I. Matrimonium cum honore et reverentia celebretur nec cum risu et ioco nec contemnatur etiamsi secundae et tertiae (*nuptiae*) fiant. Antequam fiat, semper tribus dominicis aut tribus

festivis diebus aequae distantibus, quasi tribus edictis, perquirat sacerdos a populo sub poena excommunicationis de legitimitate sponsi et sponsae, qui debent coniungi. Et ante fidem datam de contrahendo matrimonio et ante haec tria edicta nullus audeat aliquo modo matrimonia celebrare.

Decretum II. Prohibeant firmiter laicis, per excommunicationem, sortilegia fieri, malefici quoque et celantes consanguinitatem et alia impedimenta matrimonii, votum, ordinem, consanguinitatem, affinitatem, disparem cultum, compaternitatem, quae tantum quantum a matrimonio excludit personas compatrem, commatrem, filiolum et fratrem et sororem suam spiritualem scilicet filium et filiam patrini (excommunicati publicentur).

EX CONCILIO IN DALMATIA

PRAESIDENTIBUS LEGATIS APOST. SEDIS AN. 1199.

Canon VI. Sacrosancta Romana Ecclesia, quae mater est omnium ecclesiarum et magistra, decrevit ut nullus christianus usque ad septimum consanguinitatis gradum coniugium contrahere praesumat... Quapropter praesenti decreto statuimus etc.

Canon X. Excommunicamus illos omnes, qui proprias dimiserunt uxores vel de cetero dimiserint sine iudicio Ecclesiae, donec ad ipsas revertantur.

EX CONCILIO LONDONIENSI SEU WESTMONASTERIENSI

AN. 1200.

Canon XI. Vir non contrahat cum aliqua consanguinea olim uxoris suae, similiter nec uxor cum aliquo consanguineo quondam viri sui. Et susceptus in baptismo non contrahat cum filia baptizantis vel suscipientis ante vel post genita. Nec contrahatur aliquod matrimonium sine trina denuntiatione publica in ecclesia, neque si fuerint personae incognitae. Sed nec copulentur aliquae personae matrimonio nisi publice in facie Ecclesiae et praesente sacerdote: et si secus factum fuerit, non admittantur alicubi in Ecclesia nisi speciali auctoritate Episcopi.

Vides solam praesentiam sacerdotis requiri, de eius speciali actione nihil diei: clandestina vero coniugia prohiberi quidem, sed non irritari.

Quoad id quod dicitur de coniugio suscepti in baptismo cf. responsum Paschalis II. et Alexandri III. ex titulo de Coniugendis Filiis etc.

EX CONSTITUTIONIBUS GUILLELMI

EPISCOPI PARISIENSIS AN. 1208

Decretum XIII. Presbyteri de Ecclesiis frequenter denuntient, eos qui matrimonia clandestina contrahunt et qui eis faciendis assistunt, esse excommunicatos.

Decretum XVI. Presbyteri iniungant parochianis suis quod quando matrimonium inter aliquos erit contrahendum, illi qui debent contrahere, confiteantur ob reverentiam sacramenti peccata sua presbyteris suis, priusquam fidem praebeant de contrahendo vel saltem antequam contrahant per verba de praesenti. Presbyteri vero tunc solliciti sint de inquirendo maxime super impedimentis matrimonii.

EX CONCILIO LATERANENSI IV. SUB INNOCENTIO III.

AN. 1215.

Decretum L. Cum prohibitiones de coniugio in secundo et tertio affinitatis genere minime contrahendo et de sobole suscepta ex secundis nuptiis cognationi viri non copulanda prioris, et difficultatem frequenter inducant et aliquando periculum pariant animarum, ut cessante prohibitione cesset effectus, constitutiones super hoc editas, sacri approbatione concilii revocantis, praesenti constitutione decernimus ut sic contrahentes de cetero libere copulentur.

Petrus Blesensis epistola data cir. an. 1180 *de generibus affinitatis* aiebat: « Inveniuntur canones, ex quorum intelligentia triplex affinitatis genus et in eis diversorum distinctionem graduum industria scholaris explicuit. Sed iuxta conscientiae meae iudicium nova haec adinventio et traditio magistralis matrimonio non praeiudicet, cui certos limites lex divina praescribit. » Forte ut notat Guseanvillaeus putabat Blesensis canones, quibus prohibebantur coniugia inter affines secundo et tertio genere, prohibuisse quidem ne fierent, sed non irritasse contracta. Matrimonia prohiberi ob affinitatem primum genus excedentem, censuit et Papi-nianus (Dig. L. XXIII. Tit. 2. n. 15.) inquiens: « uxorem quondam privigni coniungi matrimonio vitrici non oportere, nec in matrimonium convenire novercam eius, qui privignae maritus fuit ». Nurus scilicet uxoris erat marito nurus loco, et gener mariti erat uxori loco generi.

Gratianus in sua Concordia discordantium Canonum causa XXXV. q. 2^a et 3^a quosdam canones hac super re attulerat adscriptos antiquis Romanis Pontificibus, quorum reapse non sunt. Tertius enim canon tributus a Gratiano Papae Fabiano, est, monentibus correctoribus, Theodori Cantuariensis, in cuius Poenitentiali exstat c. XI. At de alia re prorsus loquitur Theodorus; illudque est quod nos ex ipso attulimus sub responsis Gregorii M. Alter canon duodecim ibid. adscriptus a Gratiano Iulio Papae,

est eiusdem Theodori eodem in loco, si correctoribus credimus, etsi in editione Petiti, illud expressis verbis non occurrat. Meminisse tamen oportet in Poenitentiali, qui dicitur esse Theodori, quaedam tradi, quae et Ecclesiae doctrinae repugnat ipsiusque Theodori canonibus adversantur. Cf. c. X. Conc. Herudfordiensis sub ipso Theodoro celebrati an. 673 s. c.

Ceterum in superioribus quaedam decreta recitavimus tum Alexandri II tum Paschalis II, imo et Basilii, in quibus de impedimento vi-gente secundi aut tertii generis affinitatis mentio fit. Cum statutum anti-quitus fuerit ut quousque se parentela cognoscit, nuptiae non licerent, affines autem secundo et tertio genere se parentes vocare solerent, facile inductus mos ut inter hos quoque coniugia interdicerentur, etsi non se-cundum eosdem gradus in singulis generibus.

Impedimentum ex secundo et tertio genere affinitatis sustulit Inno-centius III.

Prohibitio quoque copulae coniugalis quartum consanguinitatis et affinitatis gradum de cetero non excedat; quoniam in ulterioribus gradibus iam non potest absque gravi dispendio huiusmodi prohi-bitio generaliter observari.

Decretum LI. Clandestina coniugia penitus inhibemus, prohi-bentes etiam ne quis sacerdos talibus interesse praesumat quare specialem quorundam locorum (cf. *Constit. Odonis. s. c.*) consue-tudinem ad alia generaliter extendendo statuimus, ut cum matri-monia fuerint contrahenda, in ecclesiis, per presbyteros publice pro-ponantur, competenti termino praefinito ut infra illum qui voluerit et valuerit, legitimum impedimentum opponat. Et ipsi presbyteri nihilo minus investigent utrum aliquod impedimentum obsistat. Cum autem probabilis apparuerit coniectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatorum expresse, donec quid fieri debeat super eo, manifestis constiterit documentis.

Si quis vero huiusmodi clandestina vel interdicta coniugia inire praesumpserit in gradu prohibito, etiam ignoranter: soboles de tali coniunctione suscepta prorsus illegitima censeatur, de parentum igno-rantia nullum habitura subsidium... Pari modo illegitima proles censeatur, si ambo parentes, impedimentum scientes legitimum, praeter omne interdictum, in conspectu ecclesiae contrahere prae-sumpserit.

